

după înfrângerea decembriștilor, Lermontov a descărcat-o în explozii de ură și revoltă, proiectînd departe peste decenii și veacuri mîndria neîncovoiată a spiritului său rebel. De aici izvorăse, incontestabil, și forța sentimentului, și sublima «îndrăzneală» lermontoviană.

Una din primele poezii publicate de Lermontov (în 1837, în «Sovremennik», revista fondată de Pușkin), asupra căreia s-a oprit îndelung și Bielinski în recenzia sa a fost *Borodino*, o poezie patriotică, de evocare a acelei lupte din 1812 care a marcat, după cum se știe, începutul sfîrșitului în cariera de glorie a lui Napoleon. Poezia se distinge în primul rînd prin caracterul său autentic popular, bătălia fiind reconstituită prin povestirea unui oștean de rînd. E remarcabil simțul artistic al tînărului poet. Fără a abuza de expresii «populare», Lermontov conferă limbajului nuanța vorbită necesară. Imaginile, de impresionantă plasticitate, sînt și de o mare forță emoțională:

Află dușmanul ce frecuș îi
O luptă corp la corp cu rușii!
Pămîntul duduia
Ca pieptul nostru-n izbitură;
Cai, oameni, una se făcură;
Și tunuri mii ca dintr-o gură
Urlau în larma grea.

Pămîntul duduind, cum se cutremură și piepturile ostașilor, devine deodată simbolic un piept al patriei, care se ridică, toată, în apărarea libertății sale. Sugestia poetică e discretă și revelatoare totodată.

Dar în ciuda expresiei grave, reținute din cauza unghiului de prezentare ales, stilistic patosul poeziei e mai degrabă elasicizant decît romantic; ideologic însă poezia se înscrie și ea în aria romantismului. Evocarea luptei e încă un prilej de a opune generației eroice, generația sa, lipsită de avînturi înalte:

— Da, da! Au fost atunci oameni!
Nici gînd cu de-alde voi s-asameni
Viteji cum astăzi nu-s.

(În românește de Al. Philippide)

Cîntecul despre țarul Ivan Vasilievici, tînărul opricinic¹ și viteazul neguțător Kalașnikov se apropie de *Borodino* prin faptul că e realizat tot în stil popular. Mai mult, poemul citat, stilistic mimează poezia orală, versul e alb, ca în atîtea cîntece populare rusești. Într-un fel, poemul reflectă deci interesul romantic pentru folclor și legendă. Chipul lui Ivan cel Groaznic intrase temeinic în tradiția populară, care l-a consacrat printr-un personaj contradictoriu: pe de o parte, crud, nemilos, nestăpînit în minie, iar pe de alta, aliat într-un fel cu poporul în lupta acestuia împotriva boierimii feudale. Lermontov respectă

¹ Opricina era o reformă a țarului Ivan cel Groaznic, prin care o parte a pămînturilor țării se scotea de sub autoritatea boierilor feudali și se trecea sub autoritatea directă a puterii centrale. Funcționarii administrativi și oștenii de pe aceste teritorii se numeau opriciniki. Ivan cel Groaznic se biza pe opricina în lupta împotriva boierimii feudale și a clerului patriarhal. Deși a jucat în ansamblu un rol pozitiv în istorie, opricina a lăsat totuși în tradiția populară o amintire contradictorie pentru că, pe de o parte, țarul se folosea de aceeași opricină și atunci cînd organiza represaliile sale sîngeroase împotriva nesupușilor, iar pe de alta, pentru că nobilii opricinici se îmbogățeau repede, jefuind nemilos poporul muncitor. Tără-nimea împilată a răspuns prin intensificarea luptei de clasă, care la începutul secolului al XVII-lea a luat aspectul războiului țărănesc condus de Ivan Bolotnikov.